

BARN i migration

Samtal och dialog med barn i
återvändandeprocess

*Gunnar Hultin och Karin Källström,
Återvändande Ensamkommande*

Hur kan vi förbereda barnet inför ett återvändande, praktiskt och känslomässigt?

Vem tar ansvar för att barnet får utlopp för sin oro och sina funderingar?

Under passet beskrivs projekt Återvändande ensamkommandes förslag på struktur för olika sätt att lyssna på och samtala med barn som fått avslag. Vi tittar tillsammans på olika viktiga områden att beröra och olika vägar att som vuxen ta ansvar för barnets bästa.

”Ibland kan man ju tycka att världen är orättvis, det kan man göra. Men alltså Migrationsverket måste ju ta ett beslut, så enkelt är det. (...) men ibland kan man tycka att en del beslut är väldigt tokiga.”

(Vägledare 3, Förstudie Återvändande Ensamkommande)

Vad är dialog och samtal?

- Levande process
- Genom ord
- Utbyte och ömsesidighet
- Ett sätt att kommunicera

Illustratör: Catrina Norman Tengroth

Kommunikationen är det viktiga – den kan ske på många olika sätt, också ordlöst

Varför?

- En stor del av alla barn som kommer till Sverige får avslag – det behöver vi prata om med varandra och barnen.
- Vuxenvärldens ansvar att se, lyssna på och bekräfta barnet
- Stärka barnets känsla av sammanhang genom goda relationer och strukturerat arbete
- Hjälpa barnet att få ut bästa möjliga av väntan och konstruktivt kunna handskas med utmaningarna utan att själv ha svar på allt

Etiska förhållningssätt

- Återvändandet står utanför vår makt att kontrollera. Är det då vår roll att samtala med barnet kring det?
- Om vi inte vet vad återvändandet kan innebära för barnet – är det då etiskt att samtala med barnet kring det?
- Om vi inte är utbildade för samtal – är det då etiskt att samtala med ett barn som mår dåligt?

Våra utgångspunkter

- Barnkonventionen, Känsla Av SAMmanhang, STOP och Relationskompetens
- Barnet behöver nära vuxna som visar att de tar ansvar för situationen och inbjuder till samtal
- Relationsbyggandet börjar redan första dagen
- Vuxenvärlden behöver ha kontinuerlig dialog och sända ut tydliga signaler om vad som gäller om barnet ska kunna slappna av
- Samtal behöver pågå på flera nivåer

Våra utgångspunkter, forts.

- Vuxenvärlden måste stå redo den dag barnet hamnar i kris och veta när det är dags att hjälpa barnet vidare
- Ett återvändande blir lättare att förhålla sig till om man får möjlighet att komma vidare, förbi katastroftänk och se andra möjliga utgångar. Det finns alltid flera tänkbara scenarion
- Alla känslor är okej
- Val av samtalsmetod är sällan så viktigt som engagemang, empati och relation

Hur har vi arbetat?

- Arbetsgrupp: *psykoterapeut, skolkurator, vägledare, socionom*
- Processkartläggning
- Analys av nuvarande kunskapsplattform
- Goda exempel för utbildning och inspiration: *föreläsningar, litteratur, erfarenhetsutbyten*
- Struktur och förslag på arbetsmodell

Processkarta över arbetet med barn i asyl- och återvändandeprocess

Känsla av sammanhang – STOP – Relationskompetens

Bygga relation - förbereda separation: vardags- och avstämningsamtal

Ankomst

Väntan
på
beslut

Första
delgivning

Väntan
på
beslut

Slutligt
avslag

Väntan
på
återvän-
dande

Avslut

Välkomna
med
kortfattad
information
kring det
viktiga här
och nu

Info 1-3 om
asylprocess

Normalisera

Introduktion
nätverkskarta

Hantera
kris med
tydligt
STOP-
tänk

Vid
behov

Info 4-5 om
asylprocess

God man
underrättar
navet om
delgivning

Hantera
kris
med
tydligt
STOP-
tänk

Vid
behov
aktualis-
ering av
krisplan

Nytt
övervägande
av genom-
förandeplan
Ny vårdplan
vid behov

Info 6 om
asylprocessen

Formulera
alternativa
målbilder

Arbeta med
nätverkskarta

Avlasta skuld
och skam

Erbjud avslut:
Bekräfta barnet
och utvärdera
tiden i Sverige.
Följ rutiner för
utflytt

Använd
relevanta delar
av *På väg*

Tala om
hemresan och
möjlighet till
framtida kontakt

Vid behov,
aktualisera
krisplan

Krishantering,
tydligt STOP-
tänk

God man
underrättar
navet om
delgivning

Vid
behov
aktualis-
ering av
krisplan

Förbereda
barnet inför
delgivning

Kartläggning,
utredning

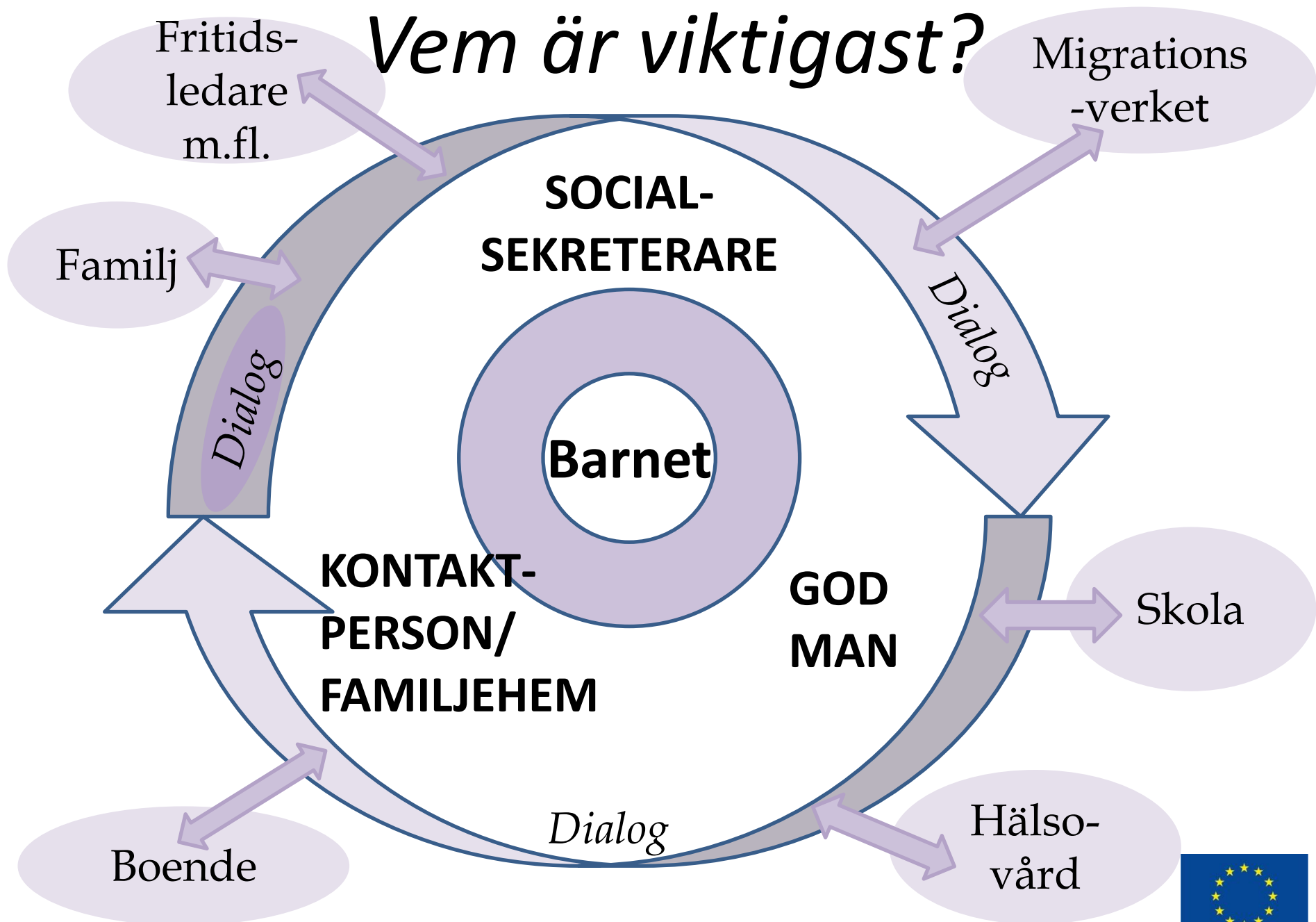
Förbereda
barnet inför
delgivning

Om PUT
- följ
kommun-
- rutiner

Forma nav

Enas om plan
för krislägen

Vem är viktigast?

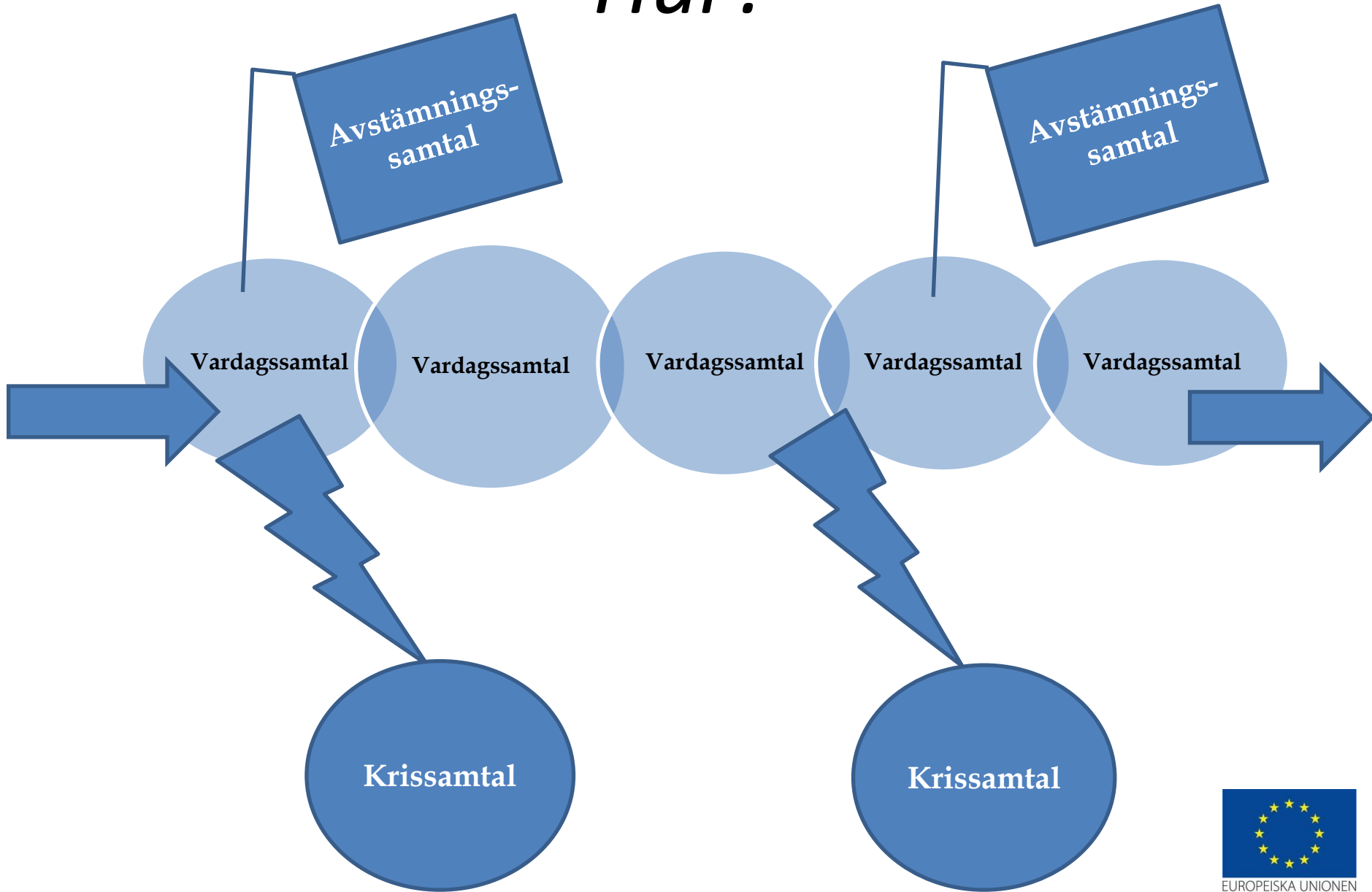
Vem är viktigast?

Fundera i gruppen:

- *Vem pratar med barnet om möjligheten att barnet inte får asyl om ingen av de tre huvudaktörerna känner sig manad?*

Hur?

Hur kan vi samtala?

Fundera i gruppen:

Återvändande ensamkommande menar att det finns tre olika nivåer av samtal: vardagssamtal, avstämningssamtal och krissamtal.

- 1. Håller ni med om de här tre olika samtalsspåren?*
- 2. Föreslår ni ytterligare spår eller tankar?*
- 3. Vad ser ni för fördelar med de olika typerna av samtal?*

Vad?

- Smörgåsbord av metoder
- Det finns inga universallösningar
- Är beroende av barnet, vem och hur
- Utgår från engagemang och tro på metoden, personlighet, närvaro och empati
- STOP, KASAM, Relationskompetens
- Exempel på inslag som nätverkskarta och att prata om känslor, möta barn i kris

Processkarta över arbetet med barn i asyl- och återvändandeprocess

Känsla av sammanhang – STOP – Relationskompetens

Bygga relation - förbereda separation: vardags- och avstämningssamtal

Vad bör vi samtala om?

Fundera i gruppen:

Vad innehåller en hel del möjliga metoder. Ingen står före den andra utan avgörs av vem och hur vi ska samtala. En typ av smörgåsbord som finns om vi lyssnar hos oss alla!

- *Vad passar dig eller vad har ni för entusiasm i din verksamhet? Vad använder ni er av?*

Självutvärdering av barnsamtal

1. Hur kändes kontakten i dagens samtal?
2. Fanns det något ämne som barnet inte ville samtala kring?
3. Fanns det något ämne som jag inte kände mig bekväm att ta upp?
I så fall: Vad kan jag göra åt det?
4. Fick jag förmedlat det jag ville till mitt barn?

Självutvärdering av barnsamtal forts.

5. Upplevde jag att mitt barn tog upp de saker som hen har behov av?

6. Uppstod det en tystnad någon längre stund under samtalet och i så fall: Vem bröt den?

7. Bör jag förmedla något av innehållet vidare?
I så fall: Kan jag det inom sekretesslagen/
barnets förtroende?

Illustration: Catrina Norman Tengroth

Materialet hittar du från och med sommaren på
www.begripligt.nu

Frågor eller synpunkter?

Karin Källström, projektmedarbetare/socionom
0670-169 65/ karin.kallstrom@stromsund.se

Gunnar Hultin, socionom och leg. psykoterapeut
gunnar.hultin@stromsund.se

BARN
i migration

